

امیدارینده

نشریه اختصاصی جمعیت و خانواده | سال اول شماره ۳ | مرداد ۱۴۰۲

فشارمیاد به چندجا...

امیدآینده

نشریه اختصاصی جمعیت و خانواده

صاحب امتیاز ستاد ملی جمعیت سازمان تبلیغات اسلامی

سال اول / شماره سوم / مرداد ماه ۱۴۰۲

موضوع: جمعیت و سالمندی

سردبیر: جواد حجت

ویراستار: حمید وحیدی

نوع انتشار: دیجیتال

طراح و صفحه آرا: استودیو میز / میلاد جوادی

ارتباط با ما: @omid_ayandeh

شما کنشگران حوزه جمعیت می‌توانید خاطرات یا اخبار فعالیت‌های خود را برای ما ارسال کنید.

فهرست

۳	درآمد
۳	خدایا مرا تنها رها مکن
۳	دعای فرزند دار شدن
۴	نیازهای متنوع دوران سالمندی
۴	سالمند رها شده!
۵	نگرش ساز بودن مشوق های اقتصادی جمعیت / دکتر مروتی
۶	ضرورت فرهنگ سازی برای تغییر نگاه مادی گرایانه به نگاه توحیدی
۶	رابطه ی اقتصاد و جمعیت
۶	اشتباه قبل را ادامه ندهیم
۷	معرفی کتاب "کابوس سالمندی"

به نظر شما شماره بعدی نشریه امید آینده به چه موضوعی اختصاص دارد...؟

پاسخ و پیشنهاد خود را به شماره ۳۰۰۰۲۳۴۹۶۲ ارسال کنید.

درآمد

پیرمرد در آستانه‌ی هشتاد سالگی در ایوان خانده‌ی سالمندان نشسته و به عصایش تکیه داده بود. بعد از فوت همسرش دیگر جذابیتی در دنیا برایش وجود نداشت. با اینکه هیچگونه مشکل مالی ندارد و در بهترین مرکز مراقبت از سالمندان (با بهترین خدمات و رسیدگی ها) زندگی می کند، اما همواره از تنهایی و بی کسی رنج می برد. بیست سال قبل از این، تنها فرزندش (حسین) که جوانی مجرد بود، در یک تصادف جاده ای جان خود را از دست داد. مدتی بعد از آن حادثه‌ی تلخ هم همسرش داغ تک فرزند را تحمل نکرد و به او پیوست. اکنون بیست سال است که این مرد تنهاست... او با خود فکر می کند: اگر در جوانی فرزندان بیشتری می آوردم، امروز شاید همسر، فرزندان و نوه هایم اطراف بودند و اینگونه در انتظار مرگ نمی نشستم...

خدایا مرا تنها رها مکن

حضرت زکریای نبی (ع) تا سنین کهنسالی صاحب فرزند نشده و همسرش نازا بودند. قرآن کریم می فرماید:

«وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ» [انبیاء / ۸۹] در آیه‌ی دیگری هم اینطور آمده است:

«وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا» [مریم / ۵]

در این آیات قضایای مربوط به دعای حضرت زکریا (ع) برای فرزنددار شدن بیان گردیده و حضرت از خدا می خواهد که او را تنها قرار ندهد. برای فرد کهنسال وحشت نزدیک شدن مرگ، با وجود فرزند کاهش می یابد. اگر سراغ خانده‌ی سالمندان برویم، اولین چیزی که به عنوان دغدغه‌ی افراد سالمند مشاهده می شود، دل تنگی برای فرزندان است. به بیان دیگر با وجود رسیدگی و امکانات مناسب در آنجا، دغدغه‌ی آن‌ها دیگر اقتصادی و معیشتی نیست؛ بلکه عاطفی و روانی است.

دعای فرزنددار شدن

امام صادق (علیه السلام) در سفارش به فردی که پس از سال ها ازدواج صاحب فرزند نشده بود، فرمود: زمانی که یکی از شما فرزنددار شدنش دیر شود، باید بگوید: «اللَّهُمَّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَحِيدًا وَخَشَاءً فَيَقْصُرَ شُكْرِي عَنْ تَفَكُّرِي بَلْ هَبْ لِي أُنْسًا وَعَاقِبَةً صَدَقَ دُكُورًا وَإِنَّا نَأْتِيكَ مِنْ الْيُسْرِ وَالْيُسْرَى وَأَنْتَ الْغَنِيُّ وَالْغَنِيُّ» [کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، ج ۶، ص ۹]

«خدایا! مرا تنها و وحشت زده نگذار تا سپاسگزاریم از تدبیرم کمتر شود؛ بلکه محل آنس و جانشینی درست از پسران و دختران را به من ببخش که از وحشت به اینان آنس گیرم و از وحدت با آنان آرامش یابم و به هنگام کامل شدن نعمت تو را سپاس گویم»

برای تماشای متن خبر بارکد روبرو را اسکن کنید.

هشدار...

نیازهای متنوع دوران سالمندی

بسیاری از پژوهش‌ها حاکی از آن است که نیاز دوران سالمندی، عمدتاً اقتصادی نیست. در کشورهای اروپایی و آمریکایی هم، یک سالمند بیشتر نیاز عاطفی و احساسی دارد. چراکه انسان در این سنین، به سمت طفولیت و دوران کودکی خود رفته و به حضور فرزندان در کنار خود نیاز دارد. از طرف دیگر ضعف جسمانی و سوگ از دست دادن همسر، وضعیت ناپسامانی را ایجاد می‌کند. کسی که در اوج قدرت و توان جسمی، شخصیت فعال و اثرگذاری محسوب می‌شده است، اگر در سالمندی فرزندان کمی داشته باشد، دچار افسردگی شدید، انزوا و فقدان امید به زندگی خواهد شد. اگر از خواسته‌های سالمندان سؤال شود، پاسخ می‌دهند اولین چیزی که مطلوبشان است، حضور فرزندان در کنارشان است. بر اساس مطالعات انجام‌شده در روانشناسی رشد و روانشناسی سالمندی، حضور فرزندان و نوه‌ها در کنار مادربزرگ‌ها و پدربزرگ‌ها، امید به زندگی و سلامت روان را در آنها افزایش می‌دهد. از طرف دیگر احساس شکوفایی و متمرکز بودن (به جای گذاشتن نسلی از خود) در ی شصتی‌های فعلی در حدود سال ۱۴۶۰ به سن سالمندی می‌رسند. همین نسل میانگین دارند؛ در حالیکه این عدد برای مادران آنها ۶۵ بود (نرخ مولید فعلی تقریباً یک چهارم شده نظر داشت تک‌فرزندی که یک دهه شصتی آورده، در سنین بالاتر بناست به شغل، تحصیل و رسیدگی به پدر و مادرش بپردازد و بار سنگینی بر دوش دارد؛ فلذا با تعدد فرزندان، امکان تقسیم‌کار بین آنها وجود دارد. مثلاً برای خانواده‌ای که شش، هفت فرزند دارد، این امکان هست که هر روز هفته، یکی از فرزندان به والدین سر بزند و جویای احوال آنها و برآوردن نیازهایشان باشد.

رئیس مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور؛ سرعت رشد جمعیت سالمندی در جامعه ما بیش از ۳ برابر رشد جمعیت است. سرعت رشد جمعیت سالمندی در جامعه ما بیش از ۳ برابر رشد جمعیت است لذا ما دچار جمعیت سالمند هستیم و این شرایط رو به رشد است، بنابراین نگاه ما به جمعیت سالمندی نباید بی‌تفاوت باشد؛ موضوع تحولات و سیاست‌های جمعیتی چندوجهی و پدیده است و از جهات سیاسی اجتماعی و... قابل بحث و بررسی است. شرایط ایران بیشتر به سوءمدیریت باز می‌گردد و ما مثل دیگر کشورها نیستیم که عدم ازدواج و یا عدم فرزندآوری، دلایل عمیق فرهنگی داشته باشد. ما سالمندی را در پیش داریم لذا باید سیاست‌هایی در راستای پاسخگویی به نیازهای سالمندان داشته باشیم؛ جمعیت ۱۵ تا ۲۹ ساله ما نسبت به گذشته افزایش یافته اما نسبت آن به کل جمعیت کاهش یافته است. در سال ۱۴۴۰ در خوشبینانه‌ترین حالت ورودی‌های ما یعنی مولید نسبت ۱۱۴ درصدی نسبت به خروجی‌ها و متوفیان خواهند داشت. تجربه دیگر کشورها نشان می‌دهد، مشوق‌های مالی منظم اثرات اندک اما سریع و مثبتی بر باروری دوره‌ای دارند.

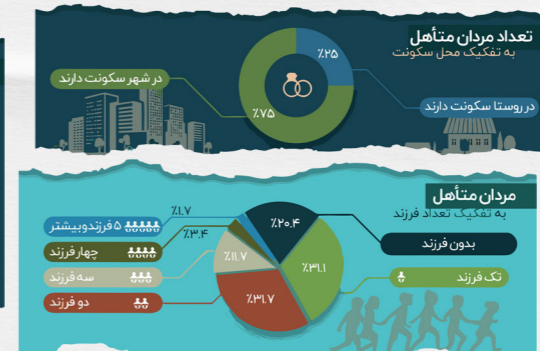
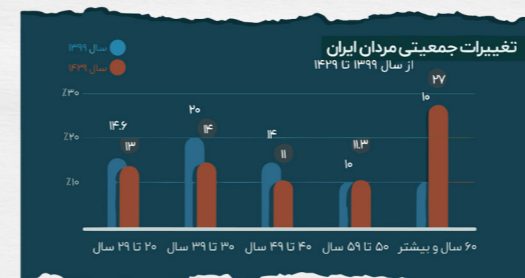
یادداشت دکتر مروتی

نگرش ساز بودن مشوق‌های اقتصادی جمعیت

فرضا اگر متولیان موضوع جمعیت در کشور به این نتیجه برسند که شرایط اقتصادی فعلی مردم، نقش بسیار زیادی در رخداد بحران جمعیت دارد؛ پرسش بعدی پیش می‌آید که ما چه می‌توانیم بکنیم؟ مسئولین انگشت شمار متولی موضوع جمعیت در دولت و مجلس و فعالین کم‌تعداد مردمی حوزه جمعیت، آیا می‌توانند حرکت جدی‌ای را در موضوع اقتصاد رقم بزنند؟ می‌خواهند در کشوری به گستره ایران تولید را رونق دهند یا کارآفرینی کنند؟! مشخصاً توان محدود کنونی، اجازه ورود به متن اقتصاد را نمی‌دهد و اساساً ساختارهای عریض و طویل بسیاری که در کشور متولی مسائل اقتصادی هستند، ما را بی‌نیاز از ورود در این موضوع نموده است. اما آیا این صحبت بدین معناست که جمعیتی‌ها، هیچ وظیفه‌ای در عرصه اقتصاد ندارند؟ خیر، مسئولین و فعالین مرتبط با موضوع جمعیت باید به صورت ویژه بر روی ابعاد فرهنگی اقتصاد کار کنند. بهبود فرهنگ کار و سختکوشی، آموزش مدیریت اقتصاد و معیشت خانواده به عموم مردم، ترویج ارزش‌های اخلاقی قناعت و صرفه‌جویی، باورمند کردن مردم به رزاقیت خداوند متعال و مانند اینها، مسائلی حیاتی است که متاسفانه در کشور ما متولی مشخصی ندارد. اکنون که فاصله زیاد توقعات اقتصادی مردم با واقعیت اقتصادی موجود، سبب تاخیر در ازدواج و فرزندآوری شده، دستگاه‌های اجرایی حاکمیتی باید واقعیت اقتصادی را به سمت مطلوب تغییر دهند و جمعیتی‌ها باید توقعات مردم را با فعالیت فرهنگی به سمت مطلوب بکشانند. به عنوان یک نمونه دیگر می‌دانیم که کارکرد تسهیلات و مشوق‌های جمعیتی در یک کشور در حال توسعه، بیش از آن که رفع مشکلات اقتصادی و یا پوشش هزینه فرزندان باشد، در نگرش ساز بودن آنهاست. چنین مشوق‌هایی می‌تواند فرزندآوری بیش از ۲ و ۳ فرزند را به یک ارزش اجتماعی تبدیل کند؛ همانگونه که محرومیت از بیمه فرزند سوم به بعد به دنبال اجرای قانون جمعیت و تنظیم خانواده (مصوب ۱۳۷۲) در ارزش شدن کم‌فرزندی در ایران موثر بوده است. همچنین این مشوق‌ها به خصوص در بخشی از طبقات مستضعف جامعه، پشت گرمی و برخوردار بودن از حامی را القا می‌کند که تاثیر مثبتی در فرزندآوری بیشتر دارد. مشخصاً جمعیتی‌ها باید پیگیر رسانه‌ای شدن این تسهیلات و مشوق‌ها باشند تا نتیجه مطلوب نهایی که تغییر نگرش جامعه می‌باشد، حاصل شود. البته برخی از مشوق‌ها مانند اعطای زمین و خانه که در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در نظر گرفته شده، مشوق جدی اقتصادی و اثرگذار به شمار می‌آیند و برای موثر واقع شدن، لزوماً نیازمند سازوکارهای دیگر نیستند.

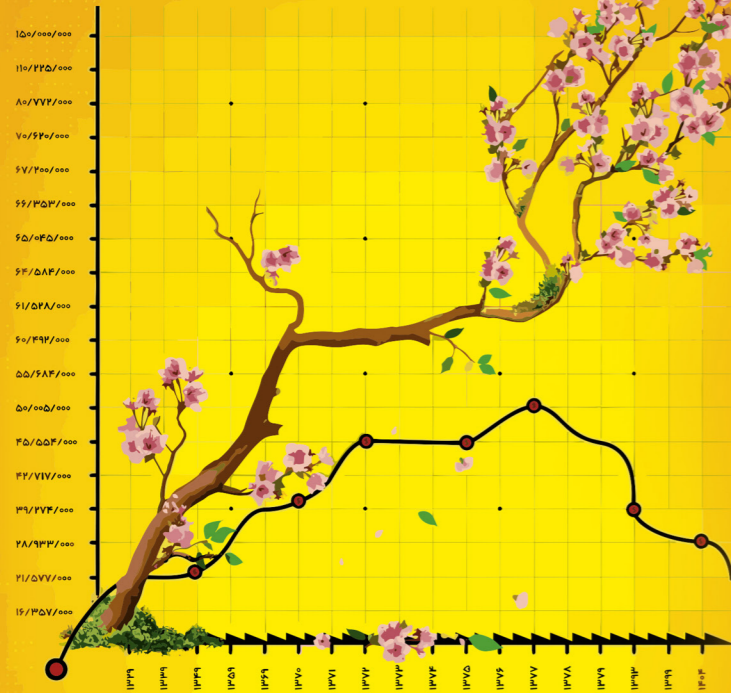
سالمندرها شده!

فردی را در نظر بگیرید که با برادران و خواهران خود مجموعاً ۹ فرزند و همسر او با برادران و خواهران خود، ۷ فرزند هستند. این افراد بعد از ازدواج، ۳۲ نفر می‌شوند که باید از ۴ نفر (پدر و مادر و پدر و مادر همسر) مراقبت کنند. در چنین حالتی (با وجود مشغله‌های هر یک از این خواهرها و برادرها) فشار بسیار کمتری به هر خانواده می‌آید. اما اگر دو تک‌فرزند با هم ازدواج کنند، عملاً دو نفر باید مراقب ۴ نفر باشند و دائماً به آنها سرکشی کنند. اگر خدای ناکرده این پدر و مادرها دچار مشکلی شوند، شرایط بسیار سخت‌تر خواهد شد. این امر باعث می‌شود که خانواده‌ها به سمتی بروند که والدین خود را در خانه‌ی سالمندان راحت‌تر ببینند و بعد از مدتی به رها کردن والدین گرایش پیدا کنند. برخی آمارهای غیررسمی حاکی از آن است که نزدیک به ۳۰ درصد از سالمندان خانه‌ی سالمندان، رها شده هستند. رها شده به معنی نامشخص بودن فرزندشان نیست؛ بلکه بدین معنی است که فرزندان آنها یک تا دو سال است که به آنها سرکشی نکرده و رهایش نموده‌اند. خانه‌ی سالمندان هم در چگونگی تأمین هزینه‌های نگهداری این فرزند دچار مشکل می‌شود. این مسائل در سالمندی دهه‌ی شصتی‌های به یک بحران جدی تبدیل خواهد شد که بسیاری از ما ممکن است با آن دست و پنجه نرم کنیم.

پدران تک‌فرزند امروز سالمندان تنه‌های فردا

جمعیت مطلوب ایران
نقشه دشمنان

ایران ۳۰ میلیونی ایران مطلوب دشمنان

برای آن دشمنان ما بهترین چیز این است که ایران یک کشوری باشد با بیست سی میلیون جمعیت که نصف این جمعیت هم کهن سال و میان سال و از کار افتادی باشد. این برایشان بهترین چیز است، اگر برای این برنامه ریزی بتوانند بکنند، حتما می کنند، پول بتوانند خرج کنند، حتما خرج می کنند؛ ما باید در مقابل این حرکت، حرکتمان صحیح و منطقی و خردمندانه و عالمانه باشد.

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

ضرورت فرهنگ سازی برای تغییر نگاه مادی گرایانه به نگاه توحیدی

متأسفانه مادی گرایی، معاش اندیشی افراطی و فردگرایی، در ذهن و دل بخش مهمی از جامعه رخنه کرده است. متولی رفح این ضعف ها، دستگاه های عریض و طویل فرهنگی هستند. ما جمعیتی ها ناچاریم ضمن تقبیح این امور، با شناخت مخاطبان خویش، به صورت جدی به فواید فردی و مادی فرزندآوری بپردازیم. عقل معاش اندیش که برای فرزندآوری تصمیم می گیرد، آیا خدماتی که فرزند در آینده به والدین خود خواهد داد را محاسبه می کند؟ طراوت و صفایی که به جمع خانواده ها می آورد را چگونه؟ پاسخ به نیازهای روانی - اجتماعی والدین در کجای محاسبات قرار می گیرد؟ فرزندآوری آیا یک محل هزینه بی بازگشت است یا در عموم موارد یک نوع سرمایه گذاری به حساب می آید؟ بچه آیا صرفاً دهان و دندانی برای خوردن است یا بازوان توانمند، روح بلند و اندیشه پویا نیز دارد؟

رابطه ی اقتصاد و جمعیت

رابطه جمعیت و اقتصاد یک رابطه دوسویه است و همانگونه که شرایط اقتصادی بر مولفه های جمعیت شناختی اثر می گذارد؛ شرایط جمعیتی نیز آثار جدی اقتصادی دارند. باید توجه داشت که تحمل سختی های مقطعی فرزندآوری بیشتر، کمک خواهد کرد تا مصائب اقتصادی ناشی از سالخوردگی، گریبانگیر فرد و جامعه نشود. در واقع اگر ما در سنین جوانی این سختی را متحمل نشویم در سنین سالخوردگی خویش، ناچار به تحمل دشواری های زندگی بدون پشتوانه کافی در یک جامعه پیر خواهیم شد. این موضوع مهم را باید به گوش مردم رساند تا بتوانند متناسب با شرایط خودشان، بهترین تصمیم را بگیرند.

برای تماشای مستند زندگی سالمندی من، بارکد روبرو را اسکن کنید.

زندگی سالمندی من...

اشتباه قبل را ادامه ندهیم...

«هیچ منافاتی ندارد که ما مراعات بهداشت و سلامت مادران و فرزندان و نوزادان را بکنیم - که خیلی مهم است - در عین حال مراقب باشیم اشتباهی را که قبلاً کردیم، ادامه ندهیم، دنبال نکنیم؛ مسئله ی کاهش جمعیت مسئله ی بسیار مهمی است. برای آن دشمنانی که در اوائل صحبت اشاره کردم، بهترین چیز این است که ایران یک کشوری باشد با بیست سی میلیون جمعیت که نصف این جمعیت هم کهن سال و میان سال و از کار افتاده باشند؛ این برایشان بهترین چیز است؛ اگر برای این برنامه ریزی بتوانند بکنند، حتماً می کنند، پول بتوانند خرج کنند، حتماً خرج می کنند؛ ما باید حرکتمان در مقابل این حرکت، حرکت صحیح و منطقی و خردمندانه و عالمانه باشد.»

(بیانات رهبر معظم انقلاب (عج) در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۱۳/۴/۱۳۹۳)

آیامی دانید:

یکی از مشکلات پیری جمعیت، افزایش هزینه های درمانی است. فعالان حوزه ی طب و سلامت قائل اند که یک سالمند تقریباً ده برابر یک جوان دارو مصرف می کند و هزینه های بهداشتی بسیار بالاتری دارد. برخی آمارها نشان می دهد اگر با همین وضعیت باروری پیش برویم تا ۳۰ سال آینده و با رسیدن درصد سالمندان از ۱۰ به ۳۰، ۴۰ درصد، به سه برابر تخت بیمارستانی، پنج برابر مراکز فیزیوتراپی و چهار برابر آزمایشگاه بیشتر نیاز خواهیم داشت. از طرفی متخصصان زیادی برای طب سالمندی مورد احتیاج است (که با افزایش مولید و جمعیت باید تأمین شوند وگرنه مجبور به مهاجرت پذیری (با پذیرش همه ی تبعات منفی آن) خواهیم بود). این هزینه های کم‌رشدن بهداشتی و درمانی، اقتصاد کشور را دچار چالش می کند.

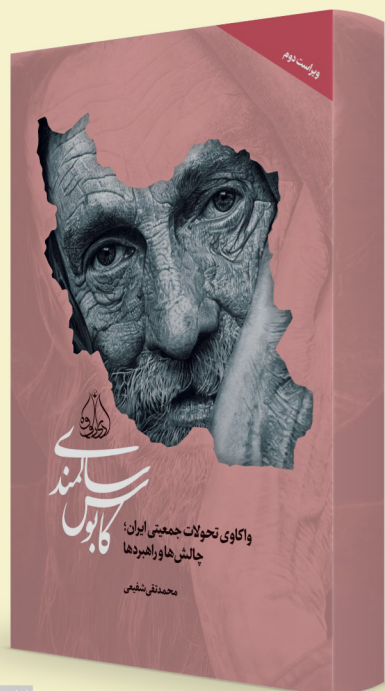
برای مطالعه

کتاب «کابوس سالمندی» به قلم محمد تقی شفیعی است که به دیدگاه های مختلف درباره کاهش یا افزایش جمعیت و آسیب های کاهش جمعیت می پردازد. در این نوشتار ابتدا اصطلاحات مهم جمعیتی و دیدگاه های مختلف در زمینه کاهش یا افزایش جمعیت بیان می شود. در قدم بعدی، پس از بیان تاریخچه ای کوتاه از روند جمعیتی جهان و ایران، عوامل مهم و مؤثر در روند نزولی جمعیت و نرخ باروری در ایران، بررسی می شود. در قدم سوم چالش ها و آسیب های کاهش جمعیت از نظر گذرانده می شود. در قدم چهارم بسترهای مقابله با کاهش جمعیت و راه برون رفت از آن مطرح می شود و در نهایت پس از تبیین جایگاه فرزند و فرزندآوری در اسلام، به برخی از شبهات موجود در این حوزه پاسخ داده می شود.

نام: کابوس سالمندی

ناشر: موسسه ادیب فقه جواهری

نویسنده: محمد تقی شفیعی

امیدآینده

نشریه اختصاصی جمعیت و خانواده

ایران در مرحله فوق سالمندی

که در عرض ۳۰ سال به این مرحله خواهد رسید

متأسفانه ایران ششمین کشوری است که به مرحله فوق سالمندی جمعیتی خواهد رسید

جمعیت سالمندان ۶۰ ساله تا سال ۲۰۵۰ به ۲ میلیارد نفر خواهد رسید

مرحله فوق سالمندی (انفجار سالمندان) **۲۱٪ به بالا** تا سال ۲۰۵۰

مرحله دوم سالمندی **۱۴٪ تا ۲۱٪** از سال ۲۰۴۰ تا ۲۰۵۰

مرحله اول سالمندی **۷٪ تا ۱۴٪** از سال ۲۰۲۰ تا ۲۰۴۰

وقوع انفجار سالمندی در کشورهای دیگر

ایران **۳۰ سال**

آلمان **۵۰ سال**

فرانسه **۸۰ سال**

بریتانیا **۹۰ سال**

این به معنای سرعت زیاد سالمندی جمعیت ایران است

نتایج سرشماری از سال ۱۳۹۵

امیدآینده | نشریه اختصاصی جمعیت و خانواده | سال اول شماره ۳ | مرداد ۱۴۰۲

ارتباط با ما: @omid_ayandeh

با اسکن بارکد روبرو، به صفحه ما در اپت متصل شوید.

شما کنشگران حوزه جمعیت می‌توانید خاطرات یا اخبار فعالیت‌های خود را برای ما ارسال کنید.